

TAIVAAN- RANNAN TAA

ANTHONY
DOERR

KAIKKI SE VALO JOTA EMME NÄE
-ROMAANIN KIRJOITTAJALTA

WSOY

ANTHONY
DOERR

TAIVAAN-
RANNAN
TAA

SUOMENTANUT SEPPO RAUDASKOSKI

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

F I L I

FILI – Kirjallisuuden vientikeskus on tukenut teoksen suomentamista

Kirjassa on lainauksia seuraavista teoksista:

Homeros: *Ilias* ja *Odyssia*, suom. Otto Manninen

Rousseau: *Tutkielma ihmisten välisen eriarvoisuuden alkuperästä ja perusteista*, suom. Ville Keynäs

ENGLANNINKIELINEN ALKUTEOS

Cloud Cuckoo Land

COPYRIGHT © 2021 BY ANTHONY DOERR

SUOMENNOKSEN © SEPPÖ RAUDASKOSKI JA WSOY 2022

ISBN 978-951-0-47708-3

PAINETTU EU:SSA

*Kirjastonhoitajille
silloin, nyt ja tulevina vuosina*

LINTUJEN KUORO: *Vaan mikä kaupungille pannaan nimeksi?*

PISTHETAIROS: *Lakonian kuulun Spartan kaiman siitä kai tahdotte tehdä?*

EUELPIDES: *Enpä kautta Herakleen, Spartaksi risti edes koirankoppia, esparttoheinää pistä makuupatjaani!*

PISTHETAIROS: *Siis minkä nimen panisimme?*

LINTUJEN KUORO: *Keksikää jotakin pilvistä ja yläilmoista komeaa.*

PISTHETAIROS: *Sellainen kuin Kukkupilvelä?*

Aristofanes, Linnut, 414 eaa.

SUOMENTANUT KAARLE HIRVONEN

Prologi

*Rakkaalle veljentyttärelleni siinä toivossa,
että tämä tuo sinulle terveyttä ja valoa*

Argos

*Matkan 66. vuosi
307. vuorokausi Holvissa 1*

Konstance

Neljätoistavuotias tyttö istuu jalat ristissä pyöreän kammion lattialla. Hänellä on kiharainen hiuspehko sädekehänään ja sukat täynnä reikiä. Tässä on Konstance.

Hänen takanaan, läpikuultavassa viisimetrisessä lieriössä, joka ulottuu lattiasta kattoon, riippuu laite joka on tehty triljoonista enintään hiuksen paksuisista kultalangoista. Jokainen säie on kietoutunut yhteen tuhansien muiden kanssa ällistyttävän monimutkaisin tavoin. Toisinaan jokin tällainen nippu laitteen pinnalla sykähtää valoa; milloin täällä, milloin tuolla. Tässä on Sybil.

Huoneessa on myös puhallettava vuode, kierrättävä käymäläistuini, ruoantulostin, yksitoista säkkiä Ravitsemusjauhetta ja Vaellin-niminen monisuuntainen kävelymatto, joka on autonrenkaan kokoinen ja muotoinen. Valo tulee katossa olevasta diodikehästä; uloskäyntiä ei näy.

Konstancen edessä ruudukkona, joka peittää melkein koko lattian, on satakunta suorakulmion muotoista lappua, jotka hän on repinyt tyhjiä Ravitsemusjauhe-pusseista ja joihin hän on kirjoittanut tekstiä omatekoisella musteella. Jotkin niistä on ahdettu täyteen kirjoitusta, toisissa on yksi ainoa sana. Yhteen on esimerkiksi kirjoitettu kaikki klassisen kreikan 24 aakkosta. Toisessa lukee:

Kevättä 1453 edeltävän vuosituhannen aikana Konstantinopolin kaupunki oli piiritettyä 23 kertaa, mutta yksikään armeija ei murtautunut sen maanpuoleisia muureja.

Konstance kumartuu poimimaan kolme palasta edessään olevasta palapelistä. Kone välkähtää hänen takanaan.

On jo myöhä, Konstance, etkä ole syönyt koko päivänä mitään.

»Ei ole nälkä.»

Miten olisi hyvä risotto? Tai paahdettua karitsaa perunamuusin kera? Sinulta on kokeilematta vielä monta yhdistelmää.

»Ei kiitos, Sybil.» Konstance katsoo ensimmäistä poimimaansa lappua ja lukee:

Kreikkalaisen Antonios Diogeneen kadonnut proosakertomus *Kukkupilvelä*, joka kertoo paimenen matkasta taivaalle rakennettuun utopiakaupunkiin, kirjoitettiin luultavasti ajanlaskumme ensimmäisen vuosisadan lopulla.

Toinen lappu:

Romaanista kirjoitettiin 800-luvulla Bysantissa yhteenveto, ja sen ansiosta tiedetään, että Diogenes aloitti tarinansa lyhyellä prologilla, jonka hän osoitti Traakiassa asuvalle sairaalle veljentyttarelleen. Siinä Diogenes väitti, ettei hän ollut keksinyt jäljessä tulevaa naurettavaa tarinaa omasta päästään vaan oli löytänyt sen ikivanhassa Tyroksen kaupungissa sijaitsevasta haudasta.

Kolmas:

Diogenes kirjoitti veljentyttarelleen, että hautakirjoitus kuului: *Aethon. Eli 80 vuotta miehenä, 1 vuoden aasina, 1 vuoden meribassina, 1 vuoden variksenä.* Haudan sisältä hän väitti löytäneensä puisen kirstun, jonka päällä luki: *Muukalainen, kuka lienetkin, avaa tämä ja hämmästy oppimastasi.* Kun hän avasi kirstun, hän löysi 24 sypressipuista taulua, joihin Aethonin tarina oli kirjoitettu.

Konstance sulkee silmänsä ja näkee kirjailijan laskeutumassa hautojen pimeyteen. Näkee, kuinka mies tutkii merkillistä kirstua soihdunvalossa. Kattoon upotetut valodiodit himmenevät, seinien väri lämpenee valkoisesta kellanruskeaksi, ja Sybil sanoo: *Nollavaloo tulee pian, Konstance.*

Konstance astelee lattialla olevien lappujen lomitse ja ottaa vuoteensa alta tyhjän säkin rippeet. Sitten hän repii hampaillaan ja sormillaan säkistä uuden suorakulmion. Hän panee pienen kauhallisen Ravitsemusjauhetta ruokatulostimeen ja painelee nappeja, minkä jälkeen laite sylkäisee parikymmentä grammaa tummaa nestettä kulhoonsa. Konstance tarttuu lyhyeen polyeteeniletkuun, jonka pään hän on veistänyt viistoksi, kastaa tämän omatekoisen kynänsä omatekoiseen musteeseen, kumartuu tyhjän säkinkappaleen ylle ja piirtää pilven.

Hän kastaa letkun uudestaan musteeseen.

Pilven päälle hän piirtää kaupungin, jonka tornien ympärillä kiertele lintuja pieninä pisteinä. Huone pimenee entisestään. Sybil välähtelee. *Konstance, sinun pitää nyt ehdottomasti syödä.*

»Ei ole nälkä, kiitos vain, Sybil.»

Hän ottaa lattialta suorakulmion, johon on kirjoitettu päivämäärä – 20. helmikuuta 2020 – ja laskee sen erään toisen lapun viereen, sellaisen jossa lukee *Folio A*. Sitten hän panee pilvikaupunkia esittävän piirustuksensa näiden lappujen vasemmalle puolelle. Yhden hengenvedon ajan, hiipuvassa valossa, näyttää melkein siltä kuin nämä kolme paperinpalaa nousisivat ilmaan ja alkaisivat hehkua.

Konstance kyykistyy ja katsoo niitä. Hän ei ole poistunut tästä huoneesta melkein vuoteen.

1

*Muukalainen, kuka lienetkin, avaa tämä
ja hämmästy oppimastasi*

Kukkupilvelä, kirjoittanut Antonios Diogenes, Folio A

Diogeneen koodeksin koko on 30 cm × 22 cm. Madonreikien ja pahojen homevaurioiden jäljiltä saatiin pelastetuksi vain 24 foliota, jotka tässä on nimikoitu A:sta Ω:aan. Kaikki ovat enemmän tai vähemmän vahingoittuneita. Käsiala on siisti ja vasemmalle kallistuva. Ote Zeno Ninisin käännöksestä vuodelta 2020.

...miten pitkään nuo taulut olivat homehtuneet tuossa kirstussa odottamassa lukevia silmiä? Vaikka varmasti epäiletkin niissä kuvailtujen omituisten tapahtumien todenperäisyyttä, rakas veljentyttäreni, en ole jättänyt jäljennöksestäni pois sanaakaan. Ehkäpä ihmiset tosiaan ennen muinoin kulkivat maata eläiminä, ja ehkäpä yläilmoissa, ihmisten ja jumalten valtakuntien välissä, leijui silloin lintujen kaupunki. Tai ehkäpä paimen oli mielipuoli, joka loi oman totuutensa niin kuin kaikki kaltaisensa, ja silloin tarina oli täyttä totta hänelle. Mutta kääntäkäämme nyt huomiomme hänen tarinaansa ja arvioikaamme hänen tervejärkisyyttään itse.

Lakeportin kaupunginkirjasto

20. helmikuuta 2020

Klo 16.30

Zeno

Hän saattaa viittä viidesluokkalaista alakoulusta kaupunginkirjastoon lumisadeverhon läpi. Hän on yli 80-vuotias mies, joka on pukeutunut maihinnousutakkiin, tarranauhakettiin ja piirroshahmopingviineillä koristeltuun solmioon. Ilo on paisunut hänen rinnassaan tasaisesti koko päivän, ja nyt, tänä helmikuuisena torstai-iltapäivänä puoli viiden aikaan, kun hän katselee lasten kiptystä edempänä jalkakäytävällä – Alex Hessiä, joka on pannut paperimassasta tehdyn aasinpään jo päähänsä, Rachel Wilsonia, joka kantaa muovisoihtua, Natalie Hernandezia, joka raahaa kannettavaa kaiutinta – riemuntunne uhkaa kaataa hänet kumoon.

He ohittavat poliisiaseman, puisto-osaston talon, Eedeninportin kiinteistönvälitystoimiston. Lakeportin kaupunginkirjasto Lake Streetin ja Park Streetin kulmassa on kaupungille ensimmäisen maailmansodan jälkeen lahjoitettu viktoriaaninen piparkakkutalo, kaksikerroksinen rakennus jossa on korkea harjakatto. Savupiippu on kallellaan, räystäät ovat notkollaan, etusivun neljästä ikkunasta kolmessa on säröjä, joita on paikkailtu pakkausteipillä. Pihatietä reunustavien katajien ja pöllön näköiseksi maalatun palautuslaatikon päälle on satanut jo monta senttiä lunta.

Lapset hyökkäävät kuistille ja antavat käsiläpsyt lastenosastosta vastaavalle Sharifille, joka on tullut ulos auttamaan Zenoa portaissa. Sharifilla on limetinvihreät nappikuulokkeet korvissaan, ja hänen käsivarsikarvoissaan välkkyä askartelukimalletta. Sharifin T-paidassa lukee: TYKKÄÄN VÄHÄN MUHKUMMISTA KIRJOISTA.

Sisälle päästyään Zeno pyyhkii huurut silmälaseistaan. Neuvontatiskin etupuoleen on teipattu askartelupaperista leikattuja sydämiä, ja takana olevalla seinällä on kehystetty ristipistotyö, jossa lukee: *Kysymyksiin vastataan täällä.*

Näytönsäästäjäspiraalit pyörivät samaan tahtiin tietokonepyöydän kaikissa kolmessa monitorissa. Äänikirjahyllyn ja kahden nuhjuisen nojatuolin välissä tippuu vesi yläkerran vuotavasta patterista isoon muoviroskikseen.

Plip. Plop. Plip.

Lapset rynnistävät kohti yläkerran lastenosastoa levitellen lunta joka paikkaan, ja Zeno ja Sharif hymyilevät toisilleen, kun he kuulevat miten askelten töminä lakkaa portaiden yläpäässä.

»Oho», kuuluu Olivia Ottin ääni.

»Voi vitsin pitsit», kuuluu Christopher Deen ääni.

Sharif pitelee Zenoa kyynärpäästä, kun he nousevat portaita. Toisen kerroksen sisäänkäynnin tukkeena on kullankäyryksi spreijattu vaneriseinä, jonka keskelle, pienen holvikaarisen oven yläpuolelle, Zeno on kirjoittanut:

Ω ξέρε, ὅστις εἶ, ἀνοιξον, ἵνα μάθῃς ἃ θαυμάζεις

Viidesluokkalaiset tunteksivat vaneriseinän edessä, ja kaikki katsovat Zenoon, ja Zeno odottaa että hengitys ehtii saada hänen muun olemuksensa kiinni.

»Muistavatko kaikki, mitä tuossa lukee?»

»Totta kai», sanoo Rachel.

»No mitä luulet», sanoo Christopher.

Natalie nousee varpaisilleen ja kuljettaa sormeaan joka sanan alta.

»Muukalainen, kuka lienetkin, avaa tämä ja hämmästy oppimastasi.»

»Voi hemmetin himputti», Alex sanoo aasinpää kainalossaan. »Niin kuin käveltäisiin kirjaan sisään.»

Sharif sammuttaa portaikosta valot, ja lapset kokoontuvat pienen vanerioven ääreen hätäuloskäynnin valon punaisessa hehkussa. »Onko valmista?» Zeno huikkaa, ja kirjastonjohtaja Marian vastaa vaneriseinän toiselta puolen: »Valmista.»

Viidesluokkalaiset astuvat yksitellen pienen holvikaaren alta lastenosastolle. Tila on tavallisesti hyllyjen, pöytien ja säkkituolien täyttämä, mutta nyt ne on työnnetty seinustoille ja niiden tilalla on kolmekymmentä taittotuolia. Kattopalkkeihin tuolien ylle on ripustettu langoilla kymmeniä kimalteen peittämiä pahvipilviä. Tuolien edessä on pieni näyttämö, ja näyttämön taakse on levitetty koko peräseinän peittävä verho, jolle Marian on maalannut pilvien keskellä seisovan kaupungin.

Viirien kruunaamat kultaiset tornit, joihin on puhkottu satoja pieniä ikkunoita, kohoavat pilvistä ryppäinä. Torninhuippujen ympärillä kieppuu sankkoja lintuparvia – pieniä ruskeita sirkkuja ja isoja hopeisia kotkia, lintuja joilla on pitkä kaareva pyrstö ja lintuja joilla on pitkä kaareva nokka, tämän maailman lintuja ja mielikuvituslintuja. Marian on sammuttanut kattovalaisimet ja sytyttänyt yhden jalustalla seisovan karaokelampun, jonka keilassa pilvet kimaltelevat ja linnut himertävät ja tornit näyttävät loistavan sisäistä valoa.

»Se on –» sanoo Olivia.

»– parempi kuin olisin –» sanoo Christopher.

»Kukkupilvelä», kuiskaa Rachel.

Natalie laskee kaiuttimensa ja Alex loikkaa lavalle ja Marian huutaa: »Varovasti, maali voi olla vielä paikka paikoin märkää.»

Zeno asettuu varovasti eturivin tuoliin. Aina kun hän räpäyttää silmiään, luomien sisäpinnalla häilähtää jokin muisto: hänen isänsä pylähtää lumihankeen, kirjastonhoitaja vetää kortistolaatikon auki, mies piirtää vankileirillä kreikkalaisia kirjaimia pölyyn.

Sharif esittelee lapsille kolmen kirjahyllyn taakse rakentamansa näyttelijöiden alueen, joka on täynnä rekvisiittaa ja pukuja, ja Olivia vetää hiustensa peitoksi kumilakin näyttääkseen kaljulta, Christopher raahaa näyttämön keskelle mikroaaltouunilaatikon, joka on maalattu

marmorisarkofagin näköiseksi, Alex kurottua koskettamaan kankaalle maalatun kaupungin tornia, ja Natalia ujuttaa repustaan kannettavan tietokoneen.

Marianin puhelin surahtaa. »Pizzat ovat valmiina», hän sanoo Zenon parempaan korvaan. »Kipaisen hakemassa ne. Tulen takaisin suitsait.»

»Herra Ninis?» Rachel koputtaa Zenoa olkapäähän. Tytön punainen tukka on palmikoitu saparoiksi, lumi on sulanut pisaroiksi hänen olkapäilleen, ja hänen silmänsä ovat suuret ja kirkkaat. »Tekö tämän rakensitte? Ihan meille vaan?»

Seymour

Korttelin päässä kirjastolta, monen sentin lumikerroksen peittämässä Pontiac Grand Amissa, harmaasilmäinen seitsentoistavuotias Seymour Stuhlman torkkuu reppu sylissään. Reppu on valtava tummanvihreä JanSport, ja sen sisällä on kaksi Presto-painekattilaa, joihin on tungettu huopanauloja, kuulalaakereita, sytytin ja 540 grammaa räjähdettä nimeltä komposiitti-B. Kummankin painekattilan kyljestä on vedetty johdot, jotka on kytketty kattiloiden kansiin teipattujen puhelimien piirilevyihin.

Unessa Seymour kävelee metsässä kohti valkoisten teltojen rykelmää, mutta aina kun hän astuu askelen eteenpäin, polku tekee mutkan ja teltat loittonevat, ja hänet valtaa kauhea pusertava hämmennys. Hän herää säpsähtäen.

Kojelaudan kello näyttää aikaa 16.42. Miten pitkään hän on nukkunut? Viisitoista minuuttia. Enintään kaksikymmentä. Typerää. Huolimaton. Hän on ollut autossa yli neljä tuntia, varpaat ovat turrat ja pissahätä vaivaa.

Hän pyyhkii hihallaan huurut tuulilasin sisäpinnasta. Sitten hän uskaltautuu käyttämään pyyhkimiä kerran, ja ne työntävät lumilaatan pois lasin päältä. Kirjaston eteen ei ole pysäköity autoja. Jalkakäytävällä ei ole ketään. Länsipuolen sorapintaisella parkkipaikalla on vain yksi auto, kirjastonjohtaja Marianin Subaru, joka on lumikinoksen alla.

16.43.

Ennen iltaa vielä viisitoista senttiä, radio sanoo, ja yön aikana kolmestakymmenestä kolmeenkymmeneenviiteen senttiä.

Vedä neljä sekuntia henkeä, pidätele hengitystä neljä sekuntia, puhalla ulos neljä sekuntia. Muistele asioita joita tiedät. Pöllöillä on

kolmet silmäluomet. Niiden silmämunat eivät ole pallonmuotoiset vaan pitkänomaiset putket. Pöllöparvesta käytetään nimitystä *parliament*.

Seymourin ei tarvitse kuin tallustella sisään, piilottaa reppu kirjaston kaakkoiskulmaan, mahdollisimman lähelle Eedeninportin kiinteistönvälitystoimistoa, ja tallustella ulos. Ajaa pohjoiseen, odottaa kunnes kirjasto suljetaan kuudelta, näppäillä numero puhelimeen. Antaa soida viiden hälytyksen verran.

Pum.

Helppoa.

Kello 16.51 kirjastosta astuu ulos kirsikanpunaiseen anorakkiin pukeutunut hahmo, joka nostaa hupun päänsä suojaksi ja alkaa lapioida pihatietä puhtaaksi. Marian.

Seymour sulkee autoradion ja vajoaa alemmas istuimellaan. Mieleen kohoavassa muistossa hän on seitsemän tai kahdeksan ikäisenä aikuisten tietokirjaosastolla, jossain luokan 598 tienoilla, ja Marian ottaa ylähyllyltä pöllöjen tunnistusoppaan. Marianin posket ovat oikea pisamien hiekkamyrsky, hän tuoksuu kanelipurukumilta, hän istuu pyöräjakkaralle Seymourin viereen. Oppaan sivuilla, joita hän näyttää, on pöllöjä pesäkolojensa edessä, pöllöjä istumassa oksilla, pöllöjä liihottelemassa peltojen yllä.

Seymour sysää muiston syrjään. Mitä Piispa sanookaan? *Kun soturi on antautunut toden teolla taisteluun, hän ei koe syyllisyyttä, pelkoa tai katumusta. Kun soturi on antautunut toden teolla taisteluun, hänestä tulee jotakin ihmistä enemmän.*

Marian työntää lapiotaan pitkin pyörätuoliluiskaa, sirottelee suolaa, lähtee kävelemään pitkin Park Streetiä ja joutuu pyryn nielaisemaksi.

16.54.

Seymour on odottanut koko iltapäivän, että kirjasto tyhjenisi, ja nyt se on tyhjä. Hän avaa repun vetoketjun, kytkee painekattiloiden kansiin teipatut puhelimet päälle, ottaa repusta ampujan kuulosuojaimet ja sulkee sitten vetoketjun. Hänen tuulitakkinsa oikeanpuoleisessa taskussa on Beretta 92 -puoliautomaattipistooli, jonka hän löysi isoisoenonsa työkaluvajasta. Vasemmanpuoleisessa taskussa on kännykkä, jonka selkäpuolelle on kirjoitettu kolme puhelinnumeroa.

Kävele rauhassa sisään, piilota reppu, kävele rauhassa ulos. Aja pohjoiseen, odota kunnes kirjasto suljetaan, soita kahteen ylimpään numeroon. Anna hälyttää viisi kertaa. Pum.

16.55.

Lumiaura mennä raaputtaa risteyksen läpi valot vilkkuen. Harmaa avolava-auto ajaa ohitse, sen ovelta lukee *Rakennusliike King*. AVOINNA-kyltti loistaa kirjaston alakerran ikkunassa. Marian on luultavasti käymässä asioilla; hän ei viivy kauan.

Mene. Nouse autosta.

16.56.

Jokaisesta tuulilasiin osuvasta lumikiteestä kuuluu tupsahdus, joka on hädin tuskin kuuluva mutta tuntuu silti tunkeutuvan hänen poskihampaidensa juuriin asti. Tups tups tups tups tups tups tups tups tups. Pöllöillä on kolmet silmäluomet. Niiden silmämunat eivät ole pallonmuotoiset vaan pitkänomaiset putket. Pöllöparvesta käytetään sanaa *parliament*.

Hän painaa kuulosuojaimet korvilleen. Vetää hupun päänsä peitoksi. Laskee kätensä ovenkahvalle.

16.57.

Kun soturi on antautunut toden teolla taisteluun, hänestä tulee jotakin ihmistä enemmän.

Seymour nousee autosta.

»Tämä kirja on ihme.»

– *Publishers Weekly*

ORPOTYTTÖ ANNA elää Konstantinopolissa kohtalonvuonna 1453. Sulttaanin komentamat valloittajat ovat jo muurien alla, heidän joukossaan köyhä nuori Omeir.

Nykypäivän Idahossa Seymour odottaa kirjastoon piilottamansa pommin räjähdystä samaan aikaan kun lapset harjoittelevat kirjaston yläkerrassa näytelmää.

Konstance on nuori tyttö joka matkustaa Argos-avaruuslaivalla Maasta kohti ihmiskunnan uutta kotia.

Kaikkia heitä yhdistää muinainen kertomus, kirjalöytö, toivo että tarinoiden voima kantaa.

Taivaanrannan taa on omistettu menneille, nykyisille ja tuleville kirjastonhoitajille. Se on lumoava ja armollinen matka kirjallisuuteen, maailmaan ja sydämiimme.

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-47708-3